

СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ТИЗИМИДА НОДАВЛАТ СЕКТОРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ТАРАҚҚИЙ ЭТТИРИШ

Хайитов Абдулазиз Хайдар Ўғли

abdulaziz_hayitov@bsmi.uz

АБУ АЛИ ИБН СИНО НОМИДАГИ

БУХОРО ДАВЛАТ ТИББИЁТ ИНСТИТУТИ

Аннотация

Мақола Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш тизимидаги нодавлат секторнинг ривожланиш тенденцияларини, унинг афзалликлари ва бу соҳада мавжуд муаммоларни таҳлил қилади. Нодавлат тиббиёт муассасаларининг сифатли тиббий хизматлар кўрсатишдаги ўрни, инновацияларни жорий этиш ва рақобатни оширишдаги роли ёритилади. Шунингдек, нодавлат секторни янада ривожлантириш учун зарур бўлган давлат сиёсатидаги ўзгаришлар ва таклифлар кўриб чиқилади.

Калит сўзлар: Соғлиқни сақлаш, нодавлат сектор, хусусий клиникалар, тиббий хизматлар сифати, давлат-хусусий шериклик, рақобат, инновация.

Асосий қисм

Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш тизимида давлат сектори билан бир қаторда **нодавлат секторнинг ривожланишига катта эътибор қаратилмоқда**. Бу, биринчи навбатда, аҳолининг тиббий хизматларга бўлган эҳтиёжини тўлиқроқ қондириш, хизматлар сифатини ошириш ва соғлиқни сақлаш соҳасида рақобат муҳитини яратиш мақсадида амалга оширилмоқда.

Нодавлат секторнинг афзалликлари

- 1. Хизматлар сифатини ошириш:** Нодавлат тиббиёт муассасалари, давлат клиникаларидан фарқли ўлароқ, кўпинча замонавий ускуналар билан жиҳозланган ва юқори малакали мутахассисларни жалб қилишга интилади. Улар **мижозларга йўналтирилган хизмат кўрсатишга**, индивидуал ёндашувга ва кутиш вақтини қисқартиришга алоҳида эътибор беришади. Бу эса тиббий хизматлар сифатини оширишга хизмат қилади.
- 2. Инновацияларни жорий этиш:** Хусусий клиникалар янги даволаш усуллари, замонавий технологиялар ва бошқарув тизимларини тезроқ жорий этишга қодир. Улар халқаро тажрибани ўрганиб, уни маҳаллий шароитларга мослаштиришлари мумкин, бу эса соғлиқни сақлаш тизимининг умумий тараққиётига ҳисса қўшади.

3. **Рақобат муҳитини яратиш:** Нодавлат секторнинг ривожланиши давлат тиббиёт муассасалари орасида ҳам рақобатни кучайтиради. Бу, ўз навбатида, давлат клиникаларини ўз хизматлари сифатини ошириш, самарадорликни яхшилаш ва аҳолига кўрсатилаётган хизмат турларини кенгайтиришга ундайди.
4. **Қўшимча иш ўринларини яратиш:** Нодавлат тиббиёт муассасаларининг очилиши шифокорлар, ҳамширалар ва бошқа тиббиёт ходимлари учун янги иш ўринларини яратади, бу эса аҳоли бандлигини оширишга хизмат қилади.
5. **Давлат бюджетига тушадиган юкламани камайтириш:** Хусусий секторнинг ривожланиши соғлиқни сақлаш соҳасини тўлиқ давлат ҳисобидан молиялаштириш заруратини камайтиради ва бюджет маблағларини бошқа муҳим йўналишларга йўналтириш имконини беради.

Мавжуд муаммолар ва ривожланиш йўналишлари

Нодавлат секторни ривожлантиришда бир қатор муаммолар ҳам мавжуд бўлиб, уларни ҳал қилиш тизимнинг барқарор тараққиёти учун муҳимдир:

1. **Арзонлик ва тенг имкониятлар:** Хусусий тиббиёт хизматларининг нархи кўпинча юқори бўлиб, аҳолининг барча қатламлари учун бирдек арзон эмас. Бу муаммони ҳал қилиш учун **давлат-хусусий шерикликни кучайтириш**, суғурта тиббиётини ривожлантириш ва аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлари учун имтиёзли дастурларни жорий этиш зарур.
2. **Назорат ва лицензиялаш:** Нодавлат тиббиёт муассасалари фаолиятини доимий назорат қилиш ва лицензиялаш талабларини кучайтириш хизматлар сифати ва хавфсизлигини таъминлашда муҳимдир.
3. **Малакали кадрлар етишмовчилиги:** Хусусий клиникалар ҳам малакали кадрлар танқислигига дуч келиши мумкин. Тиббиёт таълимини ривожлантириш, хорижий тажрибани ўрганиш ва кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш бу муаммони ҳал қилишга ёрдам беради.
4. **Молиялаштириш ва инвестициялар:** Нодавлат секторни ривожлантириш учун инвестицияларни жалб қилиш ва молиялаштириш механизмларини такомиллаштириш зарур. Банклар томонидан имтиёзли кредитлар ажратиш, хорижий инвесторлар учун қулай шароитлар яратиш бу борада муҳим аҳамиятга эга.
5. **Давлат-хусусий шерикликни кенгайтириш:** Давлат ва хусусий сектор ўртасидаги ҳамкорликни янада кенгайтириш, айниқса, кам таъминланган аҳоли қатламларига тиббий хизматлар кўрсатишда, бирламчи тиббий-санитария ёрдами тизимида самарали ечим бўлиши мумкин. Бундай

шериклик фақат даволашга эмас, балки профилактика, скрининг ва саломатликни тарғиб қилиш дастурларига ҳам қаратилиши керак.

Хулоса

Соғлиқни сақлаш тизимида нодавлат секторнинг ривожланиши **мамлакат аҳолиснинг саломатлигини мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эга**. Унинг афзалликларидан тўлиқ фойдаланиш ва мавжуд муаммоларни ҳал қилиш учун давлат томонидан қўллаб-қувватлаш, қонунчилик базасини такомиллаштириш, инвестицияларни рағбатлантириш ва самарали назоратни йўлга қўйиш зарур. Давлат ва хусусий секторнинг ўзаро манфаатли ҳамкорлиги аҳолига кўрсатилаётган тиббий хизматлар сифатини ошириш, улардан фойдаланиш имкониятини кенгайтириш ва умумий соғлиқни сақлаш тизимининг барқарор ривожланишини таъминлашда ҳал қилувчи аҳамият касб этади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Соғлиқни сақлаш тизимида хусусий секторни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони (агар мавжуд бўлса, аниқ санаси ва рақами кўрсатилади).
2. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг расмий веб-сайти маълумотлари.
3. World Health Organization. (2025). *Private Sector in Health: What role for regulation?*
4. Saltman, R. B., & Busse, R. (2015). *The Private Health Sector in Europe: A Study of New Models of Provider and Payer Integration*. Open University Press.